

– пропаганда науково-просвітніх знань, досягнень науки, техніки, мистецтва і літератури, сприяння розвитку фізкультури і спорту.

Список використаних джерел:

1. Доронкина Е.Г. Теория и практика организации рекреационной деятельности в США: Автореф. дис. на соиск. учен. степени канд.пед.наук. - М.: МГИК. - 1990. - 16 с.
2. Парк культури і відпочинку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://libtime.ru/construction/klasifikaciya-parkiv.html>
3. Використання сучасних рекреаційних технологій у парковій індустрії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.refotext.com/referattext-10371-1.html>
4. TripAdvisor [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.tripadvisor.ru> <https://www.tripadvisor.ru>
5. Grant Park [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.chicagoparkdistrict.com/parks-facilities/grant-ulysses-park>
6. Golden Gate Park Golden Gate Park [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://goldengatepark.com>
7. Central Park [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.centralparknyc.org>

Джоган Д. М.,

студентка 4 курсу

факультету педагогіки та психології

Науковий керівник: Опанасенко Л.А.,

Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв

СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні одним із можливих варіантів включення дитини з психофізичними порушеннями у загальноосвітній простір є інклюзія, яка означає, що дитині з інвалідністю надається право відвідувати загальноосвітній заклад, у якому створене необхідне адаптоване освітнє середовище та надаються відповідні додаткові послуги, що приносять користь від спільного їх навчання зі здоровими однолітками. Поширення інклюзії тісно пов'язане з процесами демократизації суспільної свідомості, міжнародним визнанням за кожною людиною права на повноцінне життя та освіти, що є невідомою частиною соціокультурних особливостей суспільства.

Для розгляду сутнісної характеристики інклюзивного середовища звернемося до аналізу понять «інклюзія» та «середовище».

Ідея спільного навчання і виховання дітей із психофізичними порушеннями та їх здорових однолітків в одному закладі належить визначному психологу, дефектологу ХХ століття Л.С. Виготському. Його проектна ідея – вчення про *середовище* як джерело психічного розвитку особистості. Він вважав, що дитина, яка потребує корекції психофізичного розвитку, потребує такого соціокультурного середовища, яке б враховувало «своєрідність шляху», використовуючи «інші способи та засоби» соціального та особистісного розвитку [1]. Однак, реальне впровадження спільного навчання протягом останніх десятиліть відбувається за кордоном. Зокрема, про це свідчить поява такого терміну як «*інклюзія*», що у буквальному розумінні означає процес реального включення усіх громадян, які мають труднощі у психофізичному розвитку, в активне суспільне життя (англ. inclusion – включення, франц. inclusif – включаючий в себе, лат. include – заключаю, включаю) [2].

Як зазначає Т.Г. Зубарева, *інклюзивне освітнє середовище* характеризується системою ціннісного ставлення до навчання, виховання і особистісного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, а також сукупністю ресурсів (засобів, зовнішніх і внутрішніх умов), їх життєдіяльності в загальноосвітньому навчальному закладі і спрямованістю на реалізацію індивідуальних освітніх стратегій вихованців [3].

Головне завдання інклюзивного середовища полягає у подоланні відхилень у розвитку вихованця з особливими потребами та у профілактиці небажаних негативних тенденцій. *Провідним принципом інклюзивного середовища* є його готовність пристосовуватись до індивідуальних потреб різних категорій дітей за рахунок структурно-функціональної, змістовної та технологічної модернізації освітньої системи закладу, здійснення індивідуального підходу, гуманних стосунків із кожною дитиною, проведення занять у формі ігрової діяльності.

Сучасними науковцями, зокрема Є.Л. Гончаровою, Т.Г. Зубаревою, О.І. Кукушкіною, М.М. Малофєєвим, О.С. Нікольською, Н.Д. Шматко визначено основні *ознаки інклюзивного середовища*:

1) культивування системи ціннісного ставлення до навчання, виховання та особистісного розвитку людей із психофізичними порушеннями, наявність ресурсного забезпечення їх життєдіяльності, спрямованої на реалізацію їх індивідуальних здібностей;

2) визначення та реалізація філософії інклюзії, ролі освітнього закладу у галузі важливих функцій інклюзивної діяльності, загальних підходів та принципів життєдіяльності вихованців із обмеженими можливостями здоров'я щодо здійснення завдань інклюзивної освіти, а також оптимальної структури навчально-виховного процесу;

3) задоволення освітніх потреб дітей із психофізичними вадами та врахування інтересів їх здорових однолітків;

4) створення умов для організації безбар'єрного освітнього процесу з урахуванням особливих потреб осіб, які потребують корекції психофізичного розвитку;

5) створення індивідуально-орієнтованих програм з урахуванням внесення змін щодо можливостей кожної дитини у засвоєнні загального рівня освіти;

6) колективне формування інклюзивного середовища (вихователі, психологи, дефектологи, соціальні педагоги, інструктори з ЛФК, медичний персонал тощо) [4].

Особливим фактором у забезпеченні формування інклюзивного середовища є соціокультурна реабілітація.

Соціокультурна реабілітація – це комплекс заходів, які включають культурологічний чинник, спрямований на повернення, створення психологічних механізмів, що сприяють постійному внутрішньому зростанню, розвитку і в цілому відновленню культурного статусу людини з особливими потребами як особистості. Долучаючись до культури, людина з психофізичними вадами розвитку стає частиною культурної спільноти. Соціокультурна реабілітація становить важливий елемент реабілітаційної діяльності, так як задовольняє блоковану у людей даної соціальної категорії потребу в інформації, в отриманні соціальних, культурних послуг, доступних видах творчості.

Основними принципами соціокультурної реабілітації є: ранній початок здійснення реабілітаційних заходів, безперервність і поетапність їх проведення, системність і комплексність, індивідуальний підхід.

Для соціокультурної реабілітації дітей з особливими потребами використовують індивідуальні та групові форми сприяння соціальній інтеграції в суспільство. **Особливостями соціокультурної реабілітації** є: формування власної активності відносно своїх життєвих проблем; розвиток оптимізму, як зосередженості на позитивних сторонах життя; формування умінь обирати сприятливе середовище для самореалізації; освоєння сукупності цінностей, ідеалів і норм поведінки тієї чи іншої соціальної ролі; формування гнучкого пристосування до швидко мінливих умов навколишнього середовища.

Для більш структурного сприйняття проблем впровадження соціокультурної реабілітації можна виділити дві групи факторів, що призводять до їх виникнення: об'єктивні – залежні від навколишньої дійсності і суб'єктивні, що залежать безпосередньо від самої дитини із особливими потребами [5].

До об'єктивних належать: негативне сприйняття людей даної соціальної категорії суспільством; відсутність прагнення здорових людей інтегрувати людей з психофізичними вадами у суспільство; малозабезпеченість; низький рівень соціального забезпечення, захисту і допомоги, невпорядкованість житлових і громадських ділянок для користування; відсутність батьків та родичів як найважливішого джерела моральної і матеріальної підтримки людини. А до суб'єктивних можна віднести: життєву позицію, яка полягає в пасивності і відсутності прагнення відчувати себе повноцінним членом

суспільства через активність і діяльність; психологічне усвідомлення себе, недооцінку своїх можливостей, особистісного потенціалу; відсутність життєвих цілей, установок; реабілітаційний та адаптаційний потенціал людини з особливими потребами; відторгнення від соціуму (замкнутість, агресивність); бажання навчатися, працювати, жити тощо.

Зважаючи на вищезазначене, варто зауважити: застосування соціокультурної реабілітації у системі інклюзивного навчання стане важливим фактором впливу на формування особистості дитини, яка має психофізичні вади, позитивно сприятиме формуванню гуманного українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник. Львів: Український католицький університет, 2015. 360 с
2. Таранченко О. М. Тенденції сучасної освіти: роль педагога у створенні ефективної інклюзивної школи. *Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання*. №1 (59). 2011. С. 18-24.
3. Зубарева Т. Г. Компетентностно-ориентированное повышение квалификации специалистов по созданию инклюзивной образовательной среды: автореф. дисс. ... канд. пед. наук. Курск, 2009. 24 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивне навчання: вибір батьків. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 56 с.
5. Калініченко І.О. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 23–24 лист. 2011 р.). К.: Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», 2011. С. 44–51.